

บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมในการสร้างความยุติธรรมทางสังคม
ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี*

ROLE OF THE DAMRONGTHAM CENTER IN BUILDING SOCIAL
JUSTICE IN THE AREA OF NONTHABURI PROVINCE

สุภารัตน์ ภูมิติยะโยภาก

Suparat Purnitayayopap

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: poomrut@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาท อำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษาคือ ผู้ที่เคย เข้ารับบริการผ่านช่องทางต่างๆ จำนวน 5 ราย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้คือ ใช้วิธีการศึกษาแนวคิดจากเอกสาร หนังสือสั่งการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเท็จจริงจากการสัมภาษณ์มาสรุปและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและกรอบแนวคิดการศึกษาตามหลักการความยุติธรรมทางสังคมด้วยวิธีการสรุปความในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีมีบทบาท อำนาจและหน้าที่ในการ รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ตัดสินข้อพิพาท เช่น กรณีเขตที่ดินทับซ้อน งานบริการประชาชน งานบริการข้อมูลข่าวสาร ด้วยการใช้วิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคม โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในรูปแบบของการเจรจาไกล่เกลี่ย จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์ การแต่งตั้งคณะทำงาน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี คือ การกำหนดบทบาท

* Received 21 September 2022; Revised 28 December 2022; Accepted 30 December 2022

อำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เอื้อให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามาช่วยดำเนินการจึงจะสามารถสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้สำเร็จ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาในบางครั้งมีความล่าช้าเพราะต้องรอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและหันไปร้องเรียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องที่เดือดร้อนโดยตรง 3) แนวทางการดำเนินงานควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้ศูนย์ดำรงธรรมสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ด้วยตนเองและมีกฎหมายรองรับ และควรกำหนดให้โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมมีภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้าร่วมด้วย เพื่อให้ศูนย์ดำรงธรรมมีความเป็นอิสระในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ศูนย์ดำรงธรรม, ศูนย์ยุติธรรมชุมชน, การร้องเรียนร้องทุกข์, ความยุติธรรมทางสังคม

Abstract

The objectives of this research are 1) To study the role of powers and duties of the Damrongdhama Center. 2) To study problems and obstacles in the operation of the Damrongdhama Center. 3) To recommend the guideline for the operation of the Damrongdhama Center. It is a qualitative research study. The study population was 5 persons who have received services through various channels and 10 persons who are involved or are stakeholders or government officials. The tool used is use the method of studying concepts from documents. Instruction book related research and the facts from the interviews were summarized and analyzed according to the objectives of the study and the conceptual framework of the study according to the principles of social justice. With the method of summarizing in the form of a descriptive narrative.

The research results showed that 1) Damrongdhama Center, Nonthaburi Province had a role. Powers and duties to receive complaints and grievances

settle disputes, for example, in case of overlapping land areas public service Information service by using social justice methods by allowing all sectors to participate in the operation in the form of negotiations hold a meeting to listen to opinions public hearing appointment of working group. 2) Problems and obstacles in the operation of the Damrongdhamma Center in Nonthaburi Province are roles the powers and duties of the Nonthaburi Damrongdhamma Center do not allow the Nonthaburi Damrongdhamma Center to create social justice on their own. Must reside at the Amphoe Damrongtham Center community justice center and cooperation from all sectors come to help implement social justice successfully. As a result, the implementation of the problem is sometimes delayed. Because it has to wait for cooperation from various agencies causing people to lose confidence and turn to complain directly to the responsible agency in trouble. 3) The operational guidelines should increase the power and duty of the Damrongdhamma Center to solve problems of people's sufferings on their own, and there is a law to support it. And the management structure of the Damrongdhamma Center should include the private sector and civil society. In order for the Damrongdhamma Center to be more independent in its operations.

Keywords: Damrongdhamma Center, Community justice Center, Complaint, Social justice

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การแตกแยกทางความคิด นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน ปัญหาหนี้สิน ฯลฯ เมื่อเกิดความเดือดร้อนการร้องเรียน/ร้องทุกข์ของประชาชนจึงถือเป็นเสียงสะท้อนว่ารัฐบาล และหน่วยงานของรัฐควรมีกระบวนการสร้างความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม โดยหน่วยงานของรัฐควรตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการ

แก้ไขปัญหาร้องเรียน/ร้องทุกข์ของประชาชน มีการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและเสริมสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะเมื่อประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนำไปสู่การแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบ เป็นเหตุให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนประสบปัญหาหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงมีการร้องเรียน/ร้องทุกข์ต่อหน่วยงานต่างๆ เพิ่มขึ้น (ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย, 2557)

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชน ได้จัดตั้ง “ศูนย์บริการข่าวสารกระทรวงมหาดไทย” เพื่อรับทราบความคิดเห็นของประชาชนโดยตรง ให้บริการข้อมูล และรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เกี่ยวกับงานของกระทรวงมหาดไทย ต่อมาได้มีการปรับปรุงศูนย์บริการข่าวสารกระทรวงมหาดไทยให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ใช้ชื่อว่า “ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย” มาจากคำว่า “ดำรง” และ “ธรรม” โดย “ดำรง” หมายถึง ทรงไว้ ชูไว้ ทำให้คงอยู่ ส่วน “ธรรม” หมายถึง ความยุติธรรม ความถูกต้อง ดังนั้น “ศูนย์ดำรงธรรม” จึงหมายถึงแหล่งที่ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม (กระทรวงมหาดไทย, 2560) การดำเนินงานในระยะแรกของศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ต่อมาการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทยเริ่มลดระดับลง เนื่องจากปัญหาความไม่ชัดเจนด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากรที่ใช้วิธีการปรับเกลี้ยจากหน่วยงานต่างๆ และเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดตั้ง “ศูนย์ดำรงธรรม” ขึ้น แบ่งโครงสร้างศูนย์ดำรงธรรมเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้กระบวนการทำงานของศูนย์ดำรงธรรมมีความเข้มแข็งขึ้น แต่ปัญหาด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขทำให้ประชาชน ขาดความพึงพอใจไม่เชื่อมั่นในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและหันไปขอความช่วยเหลือหน่วยงานหรือองค์กรอื่นแทนจากการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นจะสังเกตได้ว่ารัฐบาลใช้ “ศูนย์ดำรงธรรม” เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของรัฐบาลในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองในหลายยุคหลายสมัย รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญและใช้ “ศูนย์ดำรงธรรม” เป็นเครื่องมือในการบริหารงานของรัฐบาล ไม่เว้นแม้แต่รัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ 22

พฤษภาคม 2557 ที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ยังคงให้ความสำคัญและใช้ “ศูนย์ดำรงธรรม” เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารงานของรัฐบาลตั้งประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 (ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2557) ได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับศูนย์ดำรงธรรมทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด รวมทั้งให้ขึ้นตรงกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อให้ประสิทธิภาพการบริหารงานระดับจังหวัดและการปฏิบัติงานของส่วนราชการในการให้บริการประชาชนอย่างมีคุณภาพ รวดเร็ว และลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน รวมถึงรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน โดยการเพิ่มอำนาจให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็น “ศูนย์ที่สั่งการเบ็ดเสร็จ” เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือของทุกองค์กร มีสถานที่ตั้งครอบคลุมทั่วประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (กระทรวงมหาดไทย, 2560) ให้ประชาชนได้เข้าถึงและรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมที่จัดตั้งขึ้นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญและต้องการที่จะช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนอย่างแท้จริง

จังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่กำลังประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมจังหวัดหนึ่ง เนื่องจากจังหวัดนนทบุรีมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องและการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้ศูนย์ดำรงธรรมเพื่อให้การบริหารงานระดับจังหวัดในการให้บริการประชาชนมีคุณภาพและรวดเร็ว จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายว่าศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี จะมีขั้นตอน วิธีการ ดำเนินการในการสร้างความยุติธรรมทางสังคมอย่างไร สามารถสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้จริงหรือไม่ และการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนมีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่การดำเนินงาน วิธีการสร้างความยุติธรรมในสังคม รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาท อำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมในการดำเนินงานเพื่อสร้างความยุติธรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี ในการสร้างความยุติธรรมทางสังคม

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดในการสร้างความยุติธรรมทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเรื่อง บทบาทของศูนย์ดำรงธรรมในการสร้างความยุติธรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่เคยเข้ารับบริการผ่านช่องทางต่างๆ ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี จำนวน 5 ราย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี จำนวน 10 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร คู่มือ การปฏิบัติงาน หนังสือสั่งการ คำสั่ง รายงานผลการปฏิบัติงาน และเอกสารทางวิชาการ ร่วมกับการสืบค้นข้อมูลจาก Internet ที่เกี่ยวข้องกับบทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงาน หนังสือสั่งการ คำสั่ง รายงานผลการปฏิบัติงาน และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีนำมาใช้แก้ไขปัญหาให้กับประชาชน โดยการจดบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลพร้อมบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารคู่มือการปฏิบัติงาน หนังสือสั่งการ คำสั่ง รายงานผลการปฏิบัติงาน และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาสรุปและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา ด้วยวิธีการสรุปความในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. บทบาท อำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมในการดำเนินงานเพื่อสร้างความยุติธรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดนันทบุรี

ศูนย์ดำรงธรรมมีบทบาทอำนาจและหน้าที่ในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ให้การส่งเสริม สงเคราะห์ ยกย่องเชิดชูพลเมืองดีที่เสียสละ กล้าหาญ เสียชีวิตเข้าช่วยเหลือผู้อื่นที่ตกอยู่ใน ภาวะคับขันอันตรายด้วยคุณธรรม รับผิดชอบงานให้บริการข้อมูลข่าวสารและงานให้บริการ ประชาชน รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรม เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งขอรับความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ได้ ทุกเรื่องตลอดเวลา ศูนย์ดำรงธรรมแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ศูนย์ดำรงธรรมในส่วนกลางและศูนย์ ดำรงธรรมในส่วนภูมิภาค ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้เพิ่มอำนาจให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็น “ศูนย์ที่สั่งการเบ็ดเสร็จ” เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง โดยให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือของทุกองค์กรเพื่อ อำนวยความเป็นธรรมให้กับประชาชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรมมีการ จัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอขึ้นทุกอำเภอ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานระดับจังหวัดให้มี ประสิทธิภาพโดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการสั่งการและบังคับบัญชาส่วนราชการต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดและให้ทุกส่วนราชการในจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานและงบประมาณของ ศูนย์ดำรงธรรมภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงมหาดไทย

2. วิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนันทบุรีตามหลักการ พื้นฐานของแนวคิดยุติธรรมทางสังคม

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานและวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคม ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนันทบุรีกับหลักการพื้นฐานของแนวคิดยุติธรรมทางสังคมของยศศักดิ์ โกไศยานนท์ (ยศศักดิ์ โกไศยานนท์, 2544) ที่มีทั้งหมด 7 หลักการ ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร ยังมีข้อบกพร่องอะไรที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานของแนวคิดยุติธรรมทาง สังคม โดยวิเคราะห์เป็นลำดับได้ดังนี้

1) หลักการประชาธิปไตย (Democratic Principles)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนันทบุรี ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในจังหวัดนันทบุรี ได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่และช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือตามช่องทาง

ต่างๆ ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองและในการตัดสินใจระดับต่างๆ มากขึ้น เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจและลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือเยียวยาการเผชิญหน้าในกรณีที่อาจจะรุนแรง ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และในการรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ศูนย์ดำรงธรรมยังทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือกับทุกองค์กร โดยใช้วิธีการแต่งตั้งคณะทำงานที่เป็นผู้แทนจากภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในรูปแบบต่างๆ เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย ประชุมรับฟังความคิดเห็น ทำประชาพิจารณ์ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน รวมถึงลงพื้นที่ไปตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อยุติและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ประชาชนพอใจ แสดงให้เห็นว่าวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมนี้ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีสอดคล้องตามหลักการประชาธิปไตย

2) หลักการยึดบรรทัดฐานของชุมชน (Norm Affirmation)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอขึ้นมาเพื่อช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเบ็ดเสร็จในพื้นที่ในรูปแบบของ One Stop Service มีคณะกรรมการอำนวยการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและชุดปฏิบัติการตำบล ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัคร และภาคประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตามหลักบรรทัดฐานของชุมชนที่ให้แก่คนในชุมชน คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือคนที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ และเป็นคนที่ทราบถึงปัญหาและบรรทัดฐานของพื้นที่นั้นๆ เป็นอย่างดี เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอเพื่อช่วยในการประสานงาน เจรจาไกล่เกลี่ย ลดความขัดแย้งในการที่จะเผชิญหน้ากันของคนในชุมชน และจากการดำเนินการที่ผ่านมา คณะกรรมการอำนวยการศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและชุดปฏิบัติการตำบลมีส่วนช่วยเหลือและเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาซึ่ง การยุติเรื่องหรือระงับข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านได้โดยไม่ต้องส่งเรื่องขึ้นไปในระดับจังหวัด แสดงให้เห็นว่าวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมนี้ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีสอดคล้องตามหลักการยึดบรรทัดฐานของชุมชน

3) หลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน (Egalitarian Principles)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีและช่องทางการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

ตามช่องทางต่างๆ เช่น รายการวิทยุ สื่อออนไลน์ และติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ ณ ศาลากลางจังหวัด เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งขอรับความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนได้ทุกเรื่อง ตลอดเวลา แต่จากการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม ระหว่างภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร ผู้แทนภาคประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และองค์กร ภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือ กับทุกองค์กรแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีที่กำหนดให้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายองค์กรและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาก็จะ สามารถสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรง ธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เอื้อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การสร้างความ ยุติธรรมทางสังคมตามหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกันของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี จะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายจากภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร ผู้แทนภาคประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) หลักความปลอดภัยชุมชน (Public Safety)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีใช้วิธีการจัดตั้งคณะทำงานที่อาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และศูนย์ยุติธรรมชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการ กิจกรรมชุมชนมีเครือข่ายทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือ เยียวยา และ แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเร่งด่วนและทั่วถึง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน ให้เป็นชุมชนและสังคมที่น่าอยู่และสงบสุข โดยร่วมกันเองหรือร่วมกับ ภาครัฐในลักษณะของหุ้นส่วนที่นำทุนทางสังคมที่ดีงามและศักยภาพของชุมชนมาใช้เพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันความปลอดภัยจากอาชญากรรม ความเป็นธรรม และความสงบสุขของชุมชน ด้วยการ เสริมพลัง ป้องกัน และสร้างภูมิคุ้มกันจากปัญหาอาชญากรรม การเยียวยา และการจัดการ ความขัดแย้ง สร้างสำนึกความเป็นชุมชนและรักษาดำรงขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ทำให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรมดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าวิธีการสร้าง ความยุติธรรมทางสังคมนี้ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีสอดคล้องตามหลักความปลอดภัย ชุมชน

5) หลักการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Mutuality)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีใช้รูปแบบการทำงานที่มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดจังหวัดรับผิดชอบงานตามการแบ่งโครงสร้างส่วนงานภายใน ซึ่งจะมีทั้งหมด 4 ส่วนงานด้วยกัน ซึ่งในการดำเนินการศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีทำหน้าที่แค่เพียงรับเรื่องร้องเรียนและส่งต่อไปยังเครือข่ายหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ โดยตรงไปดำเนินการ และให้รายงานผลการดำเนินการกลับเข้ามาให้ศูนย์ดำรงธรรมทราบ เพื่อที่ศูนย์ดำรงธรรมจะได้รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยทราบทุกเดือน ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยใช้หลักการทำงานร่วมกันกับทุกภาคส่วนและกับชุมชนในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างพึ่งพซึ่งกันและกัน และมีรูปแบบการดำเนินงานที่มีโครงสร้างการบริหารงานมีเครือข่ายที่เป็นผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้านและปราชญ์ชาวบ้านเข้าร่วมเป็นกรรมการ รวมถึงให้ภาคราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมเพื่อให้ศูนย์ดำรงธรรมสามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว การกระทำดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงการนำหลักการพึ่งพาอาศัยกันและกันมาใช้ในการสร้างความยุติธรรมทางสังคม ในลักษณะของหุ้นส่วนโดยการให้ตัวแทนของประชาชนในชุมชนเข้าร่วมแก้ไข ใกล้เคียง และประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน

6) หลักการดูแลหรือถักทอสายสัมพันธ์ (Inclusive)

กระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข รักษาความสงบเรียบร้อย ของประชาชน อำนวยความเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายในกิจการสาธารณสุข และการพัฒนาเมือง กำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและสงเคราะห์พลเมืองดี เช่น งานกองทุนส่งเสริมและสงเคราะห์พลเมืองดี จัดหาทุน รับผิดชอบการใช้จ่ายเงินกองทุน วิเคราะห์และตรวจสอบเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดูแลพลเมืองดีที่ได้รับความเดือดร้อน ประกาศเกียรติคุณหรือให้รางวัลพลเมืองดีประจำปี จัดทำทะเบียนพลเมืองดี และติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนส่งเสริมและสงเคราะห์พลเมืองดีจังหวัด รวมทั้งปฏิบัติการในพื้นที่กรณีมีเรื่องสำคัญเร่งด่วน แต่จากการศึกษาโครงสร้างหน่วยงานและอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีพบว่า มี 4 ส่วนงาน คือ 1) งานรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ระดับจังหวัด 2) งานบริการประชาชน 3) งานบริการข้อมูลข่าวสาร และ 4) งานศูนย์

ดำรงธรรมระดับอำเภอ แสดงให้เห็นว่าศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่มีการนำหลักการดูแลหรือชักทอ
สายสัมพันธ์มาใช้ในการสร้างความยุติธรรมทางสังคมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

7) หลักการเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน/ประชาชน (Citizen Participation)

ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีมีบทบาทหน้าที่ที่นอกเหนือจากการรับเรื่องร้องเรียน
ร้องทุกข์อีกบทบาทหน้าที่หนึ่ง คือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงบทบาทหน้าที่
ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีอย่างแพร่หลายเพื่อให้สามารถแจ้งขอรับความช่วยเหลือเมื่อประสบ
ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ได้ตลอดเวลา และวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมที่ศูนย์ดำรง
ธรรมจังหวัดนนทบุรีนำมาใช้เป็นรูปแบบในลักษณะของการเจรจาไกล่เกลี่ย ประชุมรับฟังความ
คิดเห็น และการแต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งวิธีการตามที่กล่าวมาล้วนต้องใช้ความร่วมมือและการเข้ามา
มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แต่เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมทั้ง
ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและ
คณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานราชการ สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรใน
พื้นที่ สมาชิกวุฒิสภาในพื้นที่ ผู้นำศาสนา ผู้นำประชาชน ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคล
ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร พบว่าในทางปฏิบัติมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของ
ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เป็นไปตามรูปแบบการดำเนินงานที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด
เพราะโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรียังไม่ปรากฏองค์ประกอบที่เป็น
องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

จากการที่ได้ทำการวิเคราะห์ศึกษาบทบาทอำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี
ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็น “ศูนย์ที่สั่งการเบ็ดเสร็จ” เน้นการมีส่วนร่วม
ระหว่างภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน
อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้ศูนย์ดำรงธรรมเป็นแกนหลักในการ
ประสานความร่วมมือของทุกองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทั้งในส่วนกลางและ
ส่วนภูมิภาคโดยให้ทุกส่วนราชการในจังหวัดสนับสนุนการดำเนินงานและงบประมาณของศูนย์
ดำรงธรรม ตลอดจนเพิ่มอำนาจให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการสั่งการและบังคับบัญชาส่วนราชการ
ต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในจังหวัดได้
อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเมื่อพิจารณาวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมใน

พื้นที่จังหวัดนนทบุรีของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีตามหลักการพื้นฐานของแนวคิดยุทธธรรมทางสังคมที่ได้จากการศึกษาการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีจะเห็นได้ว่า ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเจรจาไกล่เกลี่ย การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ประชาพิจารณ์ การแต่งตั้งคณะทำงาน ฯลฯ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้แทนภาคประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และศูนย์ยุติธรรมชุมชน เข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอขึ้นทุกอำเภอครอบคลุมพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ได้อย่างรวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ในรูปแบบของ One Stop Service ที่สามารถแก้ไขปัญหาคได้เบ็ดเสร็จในพื้นที่และสามารถอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้กับประชาชนในจังหวัดนนทบุรีได้อย่างทั่วถึงและเสมอภาค ซึ่งมีคณะกรรมการอำนวยความสะดวกศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและชุดปฏิบัติการตำบล ที่มีผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัคร และภาคประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และจากการดำเนินการที่ผ่านมาคณะกรรมการอำนวยความสะดวกศูนย์ดำรงธรรมอำเภอและชุดปฏิบัติการตำบลมีส่วนช่วยเหลือและเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาซึ่งการยุติเรื่องหรือระงับข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านได้โดยไม่ต้องส่งเรื่องขึ้นไปในระดับจังหวัด

2. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ได้ทราบถึงบทบาทหน้าที่และช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือตามช่องทางต่างๆ ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี เช่น รายการวิทยุ สื่อออนไลน์ และติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ ศาลากลางจังหวัด เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการและมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเอง และในการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้กับประชาชนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ย จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ประชาพิจารณ์ และแต่งตั้งคณะทำงาน ฯลฯ ซึ่งวิธีการดังที่กล่าวมาต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมดำเนินการ เนื่องจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เอื้อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาคได้ด้วยตนเอง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายจากภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ ชมรม สมาคม สถาบัน

อาสาสมัคร และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการประสานงาน

3. ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีใช้รูปแบบการทำงานที่มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดจังหวัดรับผิดชอบงานตามการแบ่งโครงสร้างส่วนงานภายใน ซึ่งในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีทำได้แค่เพียงรับเรื่องร้องเรียนและส่งต่อไปกับเครือข่ายหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนั้นๆ โดยตรงไปดำเนินการ และให้รายงานผลการดำเนินการกลับเข้ามาให้ศูนย์ดำรงธรรมทราบ เพื่อที่ศูนย์ดำรงธรรมจะได้รายงานผลการดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยทราบต่อไป ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เอื้อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคมของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีจะเป็นในลักษณะของหุ้นส่วนโดยการให้ตัวแทนของประชาชนในชุมชนเข้าร่วมแก้ไข ใกล้เคียง และประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน โดยนำเอาศูนย์ยุติธรรมชุมชนที่มีเครือข่าย ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล เข้าร่วมเป็นคณะทำงานเพื่อร่วมมือกันทำงานในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันในการที่ช่วยเหลือ เยียวยา และแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเร่งด่วนและทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้เป็นชุมชนและสังคมที่น่าอยู่และสงบสุข

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า 1) ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีมีบทบาท อำนาจและหน้าที่ในการ รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ ตัดสินข้อพิพาท เช่น กรณีเขตที่ดินทับซ้อน งานบริการประชาชน งานบริการข้อมูลข่าวสาร ด้วยการใช้วิธีการสร้างความยุติธรรมทางสังคม โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในรูปแบบของการเจรจาไกล่เกลี่ย จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น การทำประชาพิจารณ์ การแต่งตั้งคณะทำงาน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรี คือ การกำหนดบทบาท อำนาจและหน้าที่ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีไม่เอื้อให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดนนทบุรีสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ศูนย์ยุติธรรมชุมชน และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามาช่วยดำเนินการจึงจะสามารถสร้างความยุติธรรมทางสังคมได้สำเร็จ ส่งผลให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาในบางครั้งมีความล่าช้า เพราะต้องรอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้ประชาชน

ขาดความเชื่อมั่นและหันไปร้องเรียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องที่เดือดร้อนโดยตรง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้ศูนย์ดำรงธรรมสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองรวมทั้งให้มีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ด้วย 2) ควรกำหนดให้โครงสร้างการบริหารงานของศูนย์ดำรงธรรมมีภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามาาร่วมด้วย เพื่อที่ศูนย์ดำรงธรรมจะได้มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานมากขึ้น 3) ควรกำหนดโครงสร้างให้ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดมีบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น และควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมให้ม้องค์ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรม เช่น การรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ การเจรจาไกล่เกลี่ย และกฎหมายเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง **และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรมีการศึกษาวิธีการสร้างวัฒนธรรมทางสังคมในระดับภาคและในระดับประเทศด้วย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ดำรงธรรมในบริบทที่แตกต่างกัน และนำผลการศึกษาที่ได้เสนอแนะเป็นแนวทางการดำเนินงานศูนย์ดำรงธรรมในระดับนโยบายต่อไป 2) ควรมีการศึกษาศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดที่มีผลงานโดดเด่น (Best Practice) ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องต่างๆ เพื่อที่ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดอื่นๆ จะได้นำไปใช้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557). เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 138 ง หน้า 8-9 (23 กรกฎาคม 2557).
- ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์. (2544). ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย. (2557). คู่มือการดำเนินงานร้องเรียน/ร้องทุกข์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย.
- ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย. (2560). ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย.